

KMETOVALEC.

Gospodarski list s podobami.

Uradno glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu, ter velja po pošti prejemam 2 gold. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno. — Inzerat (oznanilo) v „Kmetovalcu“ stane enkrat objavljen na celi strani 16 gold., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gold., na $\frac{1}{4}$ strani 4 gold., na $\frac{1}{8}$ strani 2 gold. in na $\frac{1}{16}$ strani 1 gold. Pri dvakratnem objavljenju 10% in pri trikratnem objavljenju 20% ceneje. Za večje inzerate in priloge plača se po dogovoru. — Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljano, Salendrove ulice števil. 5.

Štev. 19.

V Ljubljani, 15. oktobra 1887.

Leto IV.

Obseg: Janez Mesár. — Berite vsi sadjarji! — Razne reči. — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inzerati.

Janez Mesár,

duhovni svetnik, župnik na Bohinjski Bistrici in načelnik podružnici c. kr. kmetijske družbe za Bohinj.

Dober mož se ne more lepše pohvaliti, nego če ljudje govore o njem, da je vreden imena „vrl kmetovalec“. Katon.

Hudi časi so prišli za kmeta; reve in nadloge ga tarejo ed vseh strani. Slovenskemu kmetu ne smemo očitati, da si je slabo stanje svoje vse le sam zakrivil; krive so največ razmere in pa pomanjkanje požrtvovalnih in domoljubnih mož. kateri bi povsod in vsegdar o pravem času probujali narod naš ne le do narodne zavesti, ampak tudi k kmetijskemu napredku, ki je izvir blagostanju in najtrdnjša podloga narodovemu obstanku. Med malo število onih slovenskih mož, ki so v tem smislu delovali z najboljšim uspehom, moramo šteti župnika na Bohinjski Bistrici, gospoda Janeza Mesárja, čigar podoba pričujemo danes na čelu našega lista. Kar je gospod župnik storil Bohinjski dolini na korist in v čast vse dežele, to spričuje jasno, kaj more napraviti mož prave omike in jeklenega značaja. Odprl je, dobro vedoč, da z zastarelim gospodarstvenim načinom ni moči dalje



gospodariti, Bohinjcem nove vire dohodkov. Bohinjci so se udali neumornemu in prepričevalnemu delovanju učitelja svojega, in danes stoje vzlic žalostnemu položaju kmetijstva sploh na trdnih nogah, kajti njih dohodki so se zadnji dve desetletji več kot podvojili.

Nam ni namen, z mnogimi besedami gospodu župniku peti hvalo, kajti človeka ne časte besede, ampak njegova dejanja sama. Pričujoče vrste naj le nekoliko priznajo neprecenjene zasluge gospoda župnika za kmetijstvo ter stavijo njegovo delovanje drugim v vzgled in spodbujajo.

Gospod župnik Mesar je načelnik podružnici c. kr. kmetijske družbe v Bohinjski Bistrici, odkar je ona, t. j. od 4. januarja 1871. leta. Uže popreje, zlasti pa kar se je bila ustanovila podružnica, deloval je neumorno za kmetijski napredek v podružnici svoji t. j. v Bohinjski dolini. Poučeval je

povsod, koder je bilo potreba, ter pospeševal posamezne stroke kmetijske. Z njegovim sodelovanjem povzdignilo se je v Bohinjski dolini lanarstvo, sadjarstvo, živinarstvo in mlekarstvo. Ne mislimo uspehov župnikovega delovanja podrobno opisavati, ampak samo uspeh, ki ga je imel s sirarstvom, hočemo z jasno in glasno govorečimi številkami označiti.

Leta 1872. pričel je gospod župnik Mesar truditi se in delati, da bi po zadrugah uvedli umno sirarstvo po Bohinjskih planinah, in danes je uže 9 sirarskih zadrug. Vsi mlekarški izdelki cele doline in za celo leto niso bili pred l. 1875. štiri tisoč goldinarjev vredni, danes pa utržijo Bohinjci samo za sir, ki ga naredijo od aprila do konca septembra, nad 21.000 gold. In to je v dveh farab, ki ne štejeta niti 4000 duš! Uspeh je uže sam na sebi velikanski. Kdor pa pozna našega nad vse poštenega, a zelo konservativnega Bohinjca; kdor ve, koliko da je gospod župnik uže prebil v življenju svojem; kdor ve, kako težko mu je vsled slabo ozdravljene plućnice z bolnimi prsimi po slabih in strmih potih laziti na Triglavske planine in tam učiti in svetovati: tist ne bode zaslug gospoda župnika Mesarja le cenil, ampak tudi čudil in divil se jim bode.

Gospod župnik Mesar bil je rojen 12. junija 1832. leta na Jesenicah na Gorenjskem. Gimnazijo je dovršil l. 1851. v Ljubljani. Za gimnazijskih študij obolel je hudo za plućnico, od katere še sedaj čuti nasledke, ker niso prav zdravili bolezn. L. 1855. dovršil je z najboljšim uspehom bogoslovske študije ter nastopil 4. oktobra l. 1855. prvo službo kot kaplan na Bohinjski Bistrici. Jeseni leta 1859. šel je za kateheta v Radovljico, kjer je ostal do adventa l. 1861.; v tem času imenovan je bil namreč za župnika na Bohinjski Beli. V novembru l. 1863. prevzel je pa bistriško župovino, katero še sedaj oskrbuje. V avgustu l. 1873. napotil se je gospod župnik Mesar na Predarlško in v Švico, da si je tam temeljito ogledal sirarske naprave in zadruge.

Ne le da je imel gospod župnik s smrtjo najbližnjih sorodnikov svojih obilo skrbi in žalosti, zbolel je l. 1864. tako hudo za vročinsko boleznijo, da je ležal od maja do avgusta meseca največ nezavesten. Komaj je pa nekoliko okreval, uže zbolí sestra njegova, katera mu je bila ob bolezní stregla, tudi za isto boleznijo. Na srečo je kmalu ozdravela. Leta 1870. zlomil si je gospod župnik roko, katero so mu po hudih bolečinah šele čez leto dni ozdravili. Te nesreče in še druge hujše, ki so ga še potem zadevale, pa niso upognile železne volje vzornemu možu. Vzlic vsem tem nezgodam je skoraj na novo zidal župniško hišo in pristojna gospodarska poslopja ter si postavil najlepši spominik z zgradbo nove prekrasne in velike cerkve na Bohinjski Bistrici.

Gospod župnik pa poleg vseh svojih uspehov ne misli še rok križem držati, ampak dela neprestano za napredek župljanov svojih. V torek 18. t. m. bode na Bohinjski Bistrici živinska razstava, ki je zopet delo njegove podjetnosti.

Opisovati ga kot duhovnega pastirja ni naša naloga, a gotovo je vzoren delavec v vinogradu Gospodovem, kajti Bog ga je obilno poplačal s tem, da mu je dal učkati uspehov njegovega pravega krščanskega in človekoljubnega delovanja, in premil. gospod knez in škof imenoval si ga je za duhovnega svetnika.

Bodi gospod župnik Mesar vzor našim razumnikom, kako jim je delovati za narod naš; Bohinjci pa bodite hvaležni njemu, ki vam ni samo učitelj in vodnik v verskih rečeh, ampak vaš pravi oče!

Berite vsi sadjarji!

(Kdor se je namenil jablane saditi, naj bere vsaj konec tega članka.)

Mi bi pisali tudi v našem listu, katerega žalibog še ne berejo vsi kmetovalci, članke, ki jih navadno imenujemo „gospodarskopolitične“, govorili bi pa v njih o stanju kmetijstva ter pošteno stokali, zahtevali državne pomoči i. t. d., če bi vedeli in upali, da s tem stanje količkaj zboljšamo. A mi o tem ravno nasprotno mislimo: kolikor bolj se kmetovalec zanaša na državno pomoč, toliko prej bo zapuščen in izgubljen.

Seveda bodo morali kmetovalci dobivati nekaj državne podpore. Zemljiškega posestnika bodo morali manj ali več davka oprostiti, njegovo pridelovanje zagotoviti in zavarovati i. t. d. Pa vse to zvršilo se bode počasi, in nazadnje bodo vsi ti poboljški, ako si jih mislimo v denar spremenjene, le malo izdali, in vsak kmetovalec moral bode vender poginiti, če si ne bode sam pomagal z boljšim, izdatnejšim, cenejšim in za kupčijo primernejšim pridelovanjem.

Obupati je, če pogleda človek, kako počasi ali prav nič ne napreduje kmetijstvo na kmetovskem domu, na pristavi, na polju in na travnikih. Nedavno smo se peljali skozi vas, v kateri imajo tudi neko kmetijsko čitalnico. Bili smo prvikrat v tisti vasi, če ravno je omenjena čitalnica priredila uže več velikih zborovanj, na katerih so pa le gospodarskopolitična vprašanja razmotravali. Vas je bila zapuščena, drevja nič nasaženega, akoravno je prostora na izber. Nič prijetnega za oko in nič koristnega! Po dvoriščih ni bilo nobene reda, gnojišča nepravilno in slabo narejena, skoraj z vsakega dvorišča se je odtekala gnojnica. Sadno drevje je bilo največ le staro, slabo oskrbovano, novih nasadov pa ni bilo kar nič videti. S kratka: ako si pogledal poslopja, vrte, ograje, odkriti si se moral spominu pradedov, kajti, kar je bilo videti, naredili so oni, mladi niso ničesar pridejali, oni so le rabili, a nič ohranjevali in zboljšavali.

Najbolj nas boli, — in pri tem tudi hočemo danes ostati —, ako vidimo zanemarjeno sadjarstvo, kakor je malo da ne po vseh naših občinah. Izgovor, da ne uspeva sadje, ta je dandanes popoluoma jalov, sicer pa kažejo stoletna sadna drevesa po dvoriščih, vrtih in po polju ravno nasprotno. S takimi izgovori ni torej nič! —

Drugi izgovor je: Mi ne dobimo nič sadnega drevja, vse pokradejo in polomijo. Tudi to se godi

le tam, koder se ravno nič ne stori, da bi dobila mladina in drugo prebivalstvo ljubezen do drevja, in koder je sadjarstvo tuja in neznana reč mladim in starim ljudem.

Navedli bi lahko mnogo krajev, koder so dosegli s šolo, z učiteljstvom in s šolskimi vrsti po sodelovanji občine in kmetijskih društev nepričakovane ugodne razmere.

Imenujem na pr. samo mesto Elbogen na Češkem. Tam sem čul od verjetne strani, da nihče več ne poškoduje sadnega drevja in javnih nasadov sploh. In vse to prihaja od tod, ker so uže v šoli vplivali na mladino v tem smislu.

Pa preidimo k stvari! Letos je sadna letina kaj različna. Tukaj imajo malo, tam veliko sadja. Ali bodisi kakor hoče: kdor vidi, koliko sadja in po kako dobri cení se z vozi na železnico, mora le obžalovati, da tako malo kmetovalci storijo za sadjarstvo. Šole skoraj nič ne delajo, vlada pa še manj.

Kako drugače je vse to zunaj na Nemškem. Nočemo opisavati vzglednega sadjarstva in bogastva zahodnje Nemčije vsled njega. Pisali bi lahko najlepše članke, kaj se godi na Saksonskem, v deželi, ki jo je narava prav po mačeški obdarovala; kako visoko v gorah imajo tam še sadjarstvo, koder pri nas k večjemu še trnje raste. Tisto pa, kar hočemo na ves glas povedati, je, da Pruska danes nima nobene učiteljske pripravnice, na kateri bi učitelj za naravoslovje in kmetijstvo ne bil dovršil popolnega tečaja na slavno znani sadjarski šoli v Geisenheimu. To je systém, ti vedo, kaj delajo. Tudi pri nas je marsikaj na papirju, a v praksi: Kako malo je pripravnic, ki bi kaj za sadjarstvo storile! In slednjič pride učitelj na deželo, pa ne najde šolskega vrta, še manj pa požrtovalnosti in sodelovanja občine.

Kakšna dobrota za neštevilno majhnih gospodarjev bi bila, ako bi bili pred leti sadili jablane, hruške, črešnje, češplje i. t. d., koliko denarja bi zaslužili! Koliko denarja bi si lahko prihranila gospodinja na deželi, ko bi znala sadje bolj porabljati za hrano. Ostal bi doma marsikateri goldinar, ki mora sedaj iz hiše za razne jestvine. Ravno taka je z moštom. Po cele države pijejo mošt, pri nas pa ne gre v grlo. Denar trošijo za pivo, žalibog celo za žganje, ko bi v kleti lahko imeli polne sode mošta.

Veliko premalo se še agituje za sadjarstvo. Naj bi vsako leto, spomladi in jeseni enkrat v vsakem kmetijskem društvu zatrobili o potrebi in koristi sadjarstva. Učitelj naj priredi šolske praznike, v katerih bi vsak iz šole izstopivši učenec dobil sadno drevo, ki je mora vsaditi. Občina naj zasadi vse javne prostore, pota in pašnike. S kratka: nikdar ne mirovati, čut in skrb za sadjarstvo morata vedno živa biti.

Ali bodo naše besede kaj koristile? Morda se bode vender kateri naših čitateljev ganil in ozrl, če ima kaj primerne prostora. Najvažnejši sad so jabolka in češplje. Jabolko donša največ koristi in je najzdravejši plod. Njegova poraba je kaj različna, zato so na sadjarskem shodu v Meissenu največ o njem govorili.

Sadjarji so na ta shod povabili tudi sadne trgovce ter ukrenili, da je saditi tiste jabolčne vrste ki imajo te le lastnosti:

1. Mora deblo dotične vrste biti popolnoma neobčutljivo tudi v neugodnem podnebjju na Nemškem.
2. Mora imeti krepko in kvišku rastočo krono, da se da saditi ob ceste in lahko obrezovati.
3. Da raste v vsaki zemlji.
4. Da je čez vse rodovitna in
5. mora biti sad tak, da je za mizo, za kupčijo, za sušilo in za mošt.

No, in je kaj takih vrst? Je! Sadjarji priporočajo naslednje vrste: **Zimsko zlato parmeno, veliko kasselsko rejneto in Blenheimovo zlato rejneto.**

Te tri vrste zapišite na šolsko tablo, na vrata, v koledar, ter pomnožite in razširjajte jih, da pride blagostanje in zdravje v gospodarstva.

„Der praktische Landwirt“.

Razne reči.

— Kako češplje ohraniti sveže do novega leta. Vzame se navadna steklenica s precej širokim vratom, napolni z lepimi češpljami in potem dobro zamaši. Steklenica se zakoplje vsaj pol metra globoko v zemljo in takrat vzame iz nje, kadar se češplje potrebujejo.

— Štore in korenine od posekanega drevja odpravljajo v severni Ameriki s tem, da zvrtajo jeseni v štor 45 % globoko in nekaj centimetrov široko luknjo, katero napolnijo s 50 % solitarja in z vodo. Luknjo dobro zabijejo in spomladi odpro. Prilijejo kerozenovega olja ter potlej zažgo. Štor zgori potem brez nobenega plemena, in le pepel ostane.

— Osaženje puškovnih cevi od svinca. Najprvo se cev dobro z vročo vodo izpere in potem posuši. Ako se puška od zadi nabija, zamaši jo zadi z zamaškom. Sedaj vlij v cev nekoliko živega srebra in jo zamaši prav dobro tudi od spredaj. Kadar si se prepričal, da je cev na obeh straneh dobro zamašena, tresi jo dobro tje in sem. Živo srebro spoji se kemično s svincom v amalgam, in cev postane čista, kakor da bi prišla ravnokar iz tovarne. Isto živo srebro je dlje časa rabno, ako se stisne in precedi skozi mehko usnje. Živo srebro gre namreč skozi usnje, svinec pa ostane v usnji.

— Hruškov šampanjec. Sladke, prav sočne hruške dade se porabiti za izvrstno peneče vino (šampanjec) na naslednji način. Hruške se olupijo, z noži (ribežnom) ali s primernim strojem razrežejo in potem iztisnejo (izprešajo). Iztisnjeni sok se dene v sodček, ki se ne zabije, ter se pusti, da stoji mirno. Odprta voha pokrije se s koščekom platna. Čez dva ali tri dni prične se kipenje, vzdignejo se pene in drožje, ktere pa se morajo skrbno proč spraviti. Kakor hitro je to narejeno in se pri vehi ne delajo več pene, dolije se v sodček toliko kipečega soka (ki se je pripravil v kaki drugi manjši posodi), da je sodček poln. Napolnjeni sodček se dobro zabije in pusti potem ležati v kleti prav pri miru šest tednov. V tem času se izvrti 10 % nad dnom luknja, vtakne

se vanjo pipa, ter pretoči ta tekočina, ki mora biti popolnoma čista, v šampanjske steklenice. Steklenice morajo se zamašiti (pa ne kakor je pri nas navada, ampak s kakim strojem, če tudi priprostim) ter potem z pečatnim voskom zakapatiti (glej 1. št. letošnjega Kmetovalca). Čez daljnje štiri tedne je vino pitno, in ga je težko ločiti od pravega šampanjca. Bolj če je uležano, bolje je.

Gospodarske novice.

* Učenci deželne kmetijske šole v Grmu šli so 27. septembra t. l. pod vodstvom ravnatelja svojega R. Dolenca in adjunkta Štuparja v Maribor, da so si tam ogledali nasade štajarske deželne vinarske šole.

* Zaupni možje logaškega okraja imeli so 3. t. m. shod v Logatcu. Vsled inicijative gospoda c. kr. okrajnega glavarja dr. Russa so sklenili prositi, naj bode na Notranjskem vsako leto pokrajinska razstava živalska, in sicer naj bi se razstavni kraji tako menjali, da pridejo polagoma vsi na vrsto.

* Tretjega učitelja na deželni kmetijski šoli v Grmu pri Novem mestu je ukrenil deželni odbor nastaviti.

* Gospodn nadučitelju J. Žirovniku v Zg. Gorjah je deželni odbor dal remuneracijo, da si ogleda vrtarsko in šolskih vrtov razstavo v Gradcu. Na razstavo pojde tudi tajnik c. kr. kmetijske družbe in naš urednik g. Gustav Pirc.

* Razglas zakupa. Dne 18. oktobra 1887. l. bode v pisarni c. kr. vojaške oskrbovalnice obravnava o pismenih ponudbah za oskrbovanje vojakov v Ljubljani in v Toplicah s kruhom in ovsom. Pismene ponudbe je poslati najdalje do 10. ure dopoludne za obravnavo določenega dne upravni komisiji c. kr. oskrbovalnice. Natančni pogoji in ponudbeni obrazci so vsak dan od 8. do 12. ure dopoludne in od 2. do 5. ure popoldne na ogled v c. kr. vojaški oskrbovalnici v Ljubljani. Razglasilo je tudi na ogled v pisarni c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

* Plemenske bike beljanske pasme so na javni dražbi 8. t. m. v Kranji kupili naslednji gg.: Janez Ahlin iz Cerkljan, baron Lazzarini iz Smednika, Adolf Galle iz Šiške, Jakob Lazar iz Žirov, Aleš Pavlin iz Podbrezja, Aleš Mol iz Trboj, baron Apfaltrern iz Križa in Simon Jereb iz Brnikov.

* Štiri bike muricedolske pasme prodajala bode kmetijska družba v Litiji 31. t. m. dopoludne ob 10. uri na dvorišču Oblakove gostilne. Podrobnosti se pozvedo iz inserata v današnjem listu.

* Za službo slovenskega potovalnega učitelja za sadjarstvo na Spodnjem Štajarskem oglašili so se trije prosilci in sicer gg. Belé, Kocmut in Matjašič. Praktičen izpit bode odločil, kateri bode imenovan.

Vprašanja in odgovori.

*Vprašanje 88. Prosim, da mi naznanite v prihodnjem listu, kedo kupuje tako zvani laški kostanj in po čem? (M. R. v Dobr. vasi).

Odgovor: Vi menite gotovo kostanj „maroni“. V Ljubljani prodajajo ga na drobno skoraj vsi boljši trgovci s špecerijskim blagom. Obrnite se na primer do g. Wenzela v Ljubljani, seveda morate vzorec poslati. Kostanj kupujejo tudi naslednje tvrdke:

Central-Markthalle in Berlin O., Panoramastrasse, J. J. Fuss in Mezingen a/d. Urach in R. Petersen in in Oestergade-Lemwig, Dänemark.

Cena maroniju nam ni znana. Morda kedo naših č. čitateljev kaj več ve o kupčiji s kostanjem?

Vprašanje 89. Imam dva enoletna junca, ki grizeta in glojeta jasli ter leseno posodo. Kako bi ja tega odvadil? (M. D. na P.)

Odgovor: Da junca glojeta lesene reči, more biti razvada ali pa bolezen. Ta bolezen nastane vsled krmjenja s senom z močvirnih in blatnih senožeti. Če je glodanje le razvada, dajte jasli obiti s ploščevino (plehom) in privežite junca tako, da ne prideta blizu lesa, ki ga moreta obglodavati. Ako pa prihaja obglodavanje od bolezni, morate pa kmalu pričeti zdraviti. Ta bolezen je dolgotrajna ter je vselej brez vročine ali mrzlice. Znamenje bolezni je nekako čudno poželenje, najrazličnejše predmete lizati, glodati ter tudi pojesti. Ščasoma shujša govedo, dobi vse slabe soke ter postane jetična. V začetku bolezni žival nerada je navadno krmu, brskaraje po mokri, z blatom pomazani stelji ter skuša oblizavati ter obglodavati stene, zidovje, jasli in enake stvari. To poželenje postaja vedno večje ter govedo kar strastno išče starih cunj, obleke, vrvi, lesa, usnja, sosebno pa reči, katere imajo v sebi apno ali ilovico, n pr. zidovje, opeka, kar vse skuša tudi požirati; to poželenje gre celo tako daleč, da je govedo raje svoje in človeške odpadke nego najboljšo krmo, ter raje pije gnojnico, nego pa dobro pitno vodo. Pri tem goved hujša ter peša, krave molzejo slabo, živina dobi mršavo dlako, in slednjič more pritisniti tudi jetika, vsled katere mora govedo poginiti. Bolezen traja nekaj pa tudi več let. Vzrok bolezni je največkrat krma. Posebno mnogokrat opazuje se bolezen v krajih, kjer nima krma in pijača dovolj apnenih spojin v sebi, to je največkrat v močvirnih pokrajinah s kislom travo ter oblačenim in pokvarjenim senom; zlasti škodljivo je pa seno s senožeti, kojih spodnja plast je šota. Ravno tako smtrajo za vzroke tej bolezni prepričelo krmo, nesnago v hlevu in preobilo polaganje soli. Vsled enega ali drugega teh vzrokov razdražijo se najprvo živci želodčevi, potem pride hujšanje, vodena kri in slednjič pokvarjenje telesnih sokov. Tudi vsled posnemanja zatepe se bolezen v hlev, in priporočati je odstranjenje take bolne govedi iz hleva.

Zdraviti je tako bolno živino tako le: Če je bolezen manj huda, zadostuje največkrat uže sprememba hleva, na pr. prodanje živine. Zdravila naj bodo taka, katera vežejo kislino ter živali vzbujajo gnus, posebno apnena voda, pepelika (potašel), klorovo apno, stolčeno lesno oglje, saje, petrolej, katram, solna kislina itd. v zvezi z grenili, kakor so pelin, encijan, kalmus itd. K najboljšim sredstvom se prišteva apnena voda, koja se živini daje v velikih množinah. Profesor Rychner pri-

poroča na dan trikrat apnene vode in sicer vselej po 8 litrov; če živina ne mara piti, vlije se pa vanjo; tretji dan je s to vodo prenehati, dá se pa zato živini ta le prah: baldrijanove korenine 150 gramov, encijanovega prahu 150 gramov, kalmusa 150 gramov in 15 gramov cveta iz jelenovega rogú (v lekarni se dobi z imenom „liquor cornus cervi“ ali „liquor ammonii carbonici pyro oleosi“); vse to se dobro skupaj zmeša ter da živini trikrat na dan te zmesi po eno dobro perišče. Profesor Haubner priporočá za zdravilo od te bolezni po 150 gramov pelina, krede, saj, potem 60 gramov finega žvepla, kar se vse skupaj zmeša ter dodávši nekoliko soli dá živini dvakrat na dan po dve žlici. Živinski zdravnik Feser priporočá zopet tretje sredstvo proti tej bolezni in sicer vbrizganje „apomorphina“ pod kožo 3krat na dan skozi dva dni vselej 0.1 grama.

Vselej je treba dati bolni živini dobre in tečne krme, snažiti jo ter sploh za snago v hlevu skrbeti.

Homeopati priporočajo proti glodanju goveje živine: pulsatilo zjutraj in zvečer skozi 8 dni, potem nux vomica in natrum muriaticum.

Vprašanje 90. Večkrat se bere v „Kmetovalcu“ vprašanje: „Kaj bi pomagalo zoper uši pri živini?“

Ko sem še gospodaril in kmetoval na Gorenjskem (v Mošnjah), prigodilo se je večkrat, da so goveda vsled slabega sena (posebno iz Piračice) dobila uši. Tedaj je hodil neki sosed v Podbrezje po „kap'čevo olje“ t. j. olje, ki je bilo neki narejeno iz tako imenovanih farških kopic. Napravljal ga je v Podbrezji mož, čigar imena nisem mogel izvedeti ravno tako tudi nisem zvedel kako ga je delal. S tem oljem se je govedo le malo pomazalo okoli vrata, in uši so precej izginile. Nevarno ni bilo čisto nič, živina se je brez skrbi lizala; barve je bilo blede rdečkaste.

Ker imate gotovo v Podbrezji več znancev, vam bo lahko o tem olji in njega izdelovalca, če še živi, kaj več in gotovega pozvedeti in potem v „Kmetovalcu“ razglasiti. Pomoček je bil gotov in varen, torej bi bilo škoda, ako bi se pozabil, in izgubil (J. S. župnik v Sl).

Odgovor: Precej, ko smo bili dobili Vaše častito pismo, hoteli smo se poučiti o sproženi reči. Našli smo v knjigah, da delajo na Tirolskem, v Švici in na Švabskem iz semena farških kopic (evonymus europaea) olje, ki rabi proti mrčesu v laseh in dlakah pri ljudeh in pri živini. Ko smo bili 8. t. m. o prodaji plemenskih bikov v Kranji, povedal nam je gospod Pavlin ml. iz Podbrezja, da pri njih res delajo tako olje, in da je tist mož, ki ga izdeluje, ž njim v Kranj prišel. Ta mož je slučajno stal poleg, piše se pa Anton Šifrar. Ta nam je povedal, da on izdeluje tako olje, in da res izvrstno služi proti ušem. Pozneje smo zvedeli, da tako olje izdelujejo tudi nekje pri Škofji Loki, koder ga pa rabijo tudi proti garjam. Prosimo č. čitalje, naj naredo o priliki poskus ter nam sporočijo ob uspehu.

Vprašanje 91. Kedaj se prične ugoden jesenski čas za pogozdovanje s smrekami, macesni in borovci (A. R. na C.)

Odgovor: Čas za jesensko pogozdovanje prične se precej, kadar poneha rast v gozdni drevesnici. Pogozdovanje naj se pa konča, kakor hitro nastane slabo vreme in hud mraz, ob katerem zmrzuje.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 9. oktobra 1887.

Posvetovanje je vodil društveni predsednik gospod Gustav grof Thurn, navzočni so pa bili gospod podpredsednik Jos. Fr. Seunig in odborniki gg. Detela, Goll, Kastelic, Lenarčič, Murnik, dr. Poklukar, Povše, Robič, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Podpredsednik Jos. Fr. Seunig poročá o prodaji plemenskih bikov beljanske pasme v Kranji ter predlaga naj se kupijo še štirje biki muricedolske pasme, ki se predade po licitaciji konec oktobra meseca v Litiji. Predlog se vzprejme.

Ribiškemu društvu za Kranjsko ukrene se izplačati državno podporo v znesku 50 gld. ter ob enem naročiti mu, naj skrbi tudi za rakovo zalego po tistih vodah, ki so sedaj uže brez rakove kuge.

Čebelarškemu društvu za Kranjsko na Jesenicah zagotovi se državna podpora v znesku 100 gld. proti temu, da preskrbi natis knjizice, ki naj uči o raznih porabah medu in voska ter sploh, kako bi bilo med bolje razpečavati. Podpora se bode izplačala, kadar bode društvo rokopis predložilo.

Druženemu dolžniku, ki je plačal dolg svoj, ukrene se narediti razknjižno pobotnico.

Prošnje občine Mozelske za bika odstopi se živinskemu odseku.

Vsled poročila okrajnega šolskega sveta za ljubljansko okolico ukrene se izplačati vodstvu ljudske šole v Šmariji 10 gld. nagrade za pokoučevanje mrčesov.

Prošnja občine Rudniške za podporo šolskemu vrtu ne more glavni odbor uslišati, ker nima v ta namen nikakeršnega denarja na razpolaganje.

Vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo javlja, da je pripravljeno kulturno obdelovanje vinogradov proti trtni uši podpirati. Glavni odbor vzame to na znanje ter ukrene ministerski odlok v „Kmetovalcu“ in „Novicah“ prijaviti (To se je uže zgodilo.)

Razglas deželne vlade glede licenciranja žrebcev naroči se tajništvu v „Kmetovalcu“ in „Novicah“ objaviti.

V presojalno komisijo za govejo razstavo na Boh. Bistrici imenovala je c. kr. deželna vlada za svojega zastopnika gospoda c. kr. deželnega živinskega zdravnika Wagnerja.

Odseki glavnega odbora ustanove se na novo, in sicer izvoli odsek za splošne reči gospoda Murnika za načelnika, odsek za gozdarstvo gospoda Gola, odsek za viinarstvo, sadjarstvo in čebelarstvo gospoda Le-

narčiča in odsek za za rastlinstvo in živinarstvo gospoda Povšeta.

Za nove ude se vzprejmejo gospodje:
Peter Novak, c. kr. prefekt v Terezijišči na Dunaji.
Janez Stele, posestnik v Kamniku.
Jarnej Čenčič, vodja deklinške šole v Kamniku.
Ludovik Stiasni, učitelj v Kamniku.

Št. 9937.

Razglasilo.

Na podstavi deželnega zakona z dne 18. febru-
varija 1885. l. (dež. zak. št. 13) se s tem splošno na-
znanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v
prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za ple-
menitev tujih kobil. zglasiti te svoja žrebce najpozneje
do **1. decembra 1887. l.**

pri političnem okrajnem oblastvu. v čigar okoliši se
nahaja stajališče žrebčevo.

Zglasilo se more zvršiti pismeno ali ustno, ob
enem pak je naznaniti ime in priimek, potem stano-
višče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost,
barvo in stajališče žrebčevo. Za žrebce sploh pod 4
leti in za noriške žrebce pod 3 leti se ne dajejo do-
pustila za spuščanje.

Kje in kdaj bode izborna komisija zglašene žrebce
pregledavala in za nje dajala dopustila, da se ob
svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani dné 2. oktobra 1887.

C. kr. deželni predsednik:
Winkler s. r.

Tržna poročila.

Žito in poljski pridelki.

V Ljubljani 12. oktobra: Hektoliter: pšenice 5 gld.
60 kr., rži 4 gld. 22 kr., ječmena 3 gld. 25 kr., ovs
2 gld. 44 kr., ajde 4 gld. 22 kr., prosa 3 gld. 90 kr.,
turšice 4 gld. 39 kr., leče 11 gld. — kr., graha 12 gld.
— kr., fižola 11 gld. — kr.; 100 kilogr. krompirja

2 gld. 32 kr., 100 kilogr. sena 2 gld. 40 kr., 100 kilogr.
slame 1 gld. 96 kr.

V Kranji 10. oktobra: Hektoliter: pšenice 5 gld.
85 kr., rži 5 gld. 20 kr., ovs 2 gld. 44 kr., turšice
4 gld. 54 kr., ječmena 4 gld. 22 kr., ajde 4 gld. 55 kr.;
100 kilogr. sena 2 gld. — kr., 100 kilogr. slame
1 gld. 60 kr.

V Rudolfovem 10. oktobra: Hektoliter: pšenice
6 gld. 50 kr., rži 4 gld. 54 kr., ovs 2 gld. 11 kr.,
ajde 4 gld. 22 kr., turšice 4 gld. 39 kr.; 100 kilogr.
krompirja 1 gld. 95 kr.

Na Dunaji 6. oktobra: 100 kilogramov: pšenice
gld. 7.25 do 8.—; rži gld. 5.90 do 6.40, ječmena
gld. 6.50 do 8.50, ovs gld. 5.40 do 6.—, turšice
gld. 6.25 do 6.50.

V Budapešti 6. oktobra: 100 kilogramov: pšenice
gld. 6.01 do 7.30, rži gld. 5.14 do 5.35, ječmena
gld. 4.95 do 7.25, ovs gld. 4.90 do 5.40, turšice
gld. 5.92 do 5.95.

Klavna goved.

Na Dunaji 3. oktobra: Ogerski pitani voli gld. 53
do 58.—, galic. pitani voli gld. 52 do 58, nemški pi-
tani voli gld. 54 do 61, biki in krave gld. 45 do 50
za 100 kilogr. mesarske vage t. j. z vsem lojem in s
polovico glave.

V Presburgu 5. oktobra: Ogerski mladi voli
gld. 51 do 58, nemški mladi voli gld. 53 do 59 za
100 kilogr.

Prašiči.

V Steinbruchu pri Budapešti 5. oktobra: Ogerski
stari, težki 42—43 kr., ogerski mladi, težki 43—44 kr.,
srednji 44—45 kr., lahki 45—46 kr.; težki kmetski
prašiči 42—43 kr., srednji 43—44 kr., lahki 44—45 kr.;
srbski težki 42—43 kr., srednji 42—43 kr., lahki
41—42 kr. (Cena velja za 1 kilogr.)

Speh.

| | | | |
|--------------|--------------|-----------|--------|
| V Ljubljani | 10. oktobra: | 1 kilogr. | 60 kr. |
| V Kranji | 10. " | 1 " | 56 " |
| V Rudolfovem | 10. " | 1 " | 56 " |
| V Celovcu | 8. " | 1 " | 65 " |
| Na Dunaji | 6. " | 1 " | 55 " |

INSEERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalec“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

Dva živinska semnja

in sicer

vsako leto 1. maja in 18. oktobra
dovolila je visoka c. kr. deželna vlada z odlokom iz
dne 26. prosinca t. l. št. 11565 na (75—2)

Boh. Bistrici na Gorenjskem.

Slavno občinstvo se vabi k obilni udeležbi na prvi
semenj, ki bo na sv. Lukeža dan t. j. 18. oktobra t. l.
Županstvo na Boh. Bistrici, 24. septembra 1887.

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetni ter orožni kovač in nožar
v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spa-
dajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako
prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje,
kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje,
vinogradarje, gozdnarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši
kakovosti narede. (72—3)

V pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

(Salendrove ulice št. 5)

dobiti je sledeče slovenske kmetijske knjige:

- Dr. J. Bleiweis: **Nauk o umni živinoreji.** Cena 80 kr.
 " " " **Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne bolezni ozdravljati.** Cena 50 kr.
 " " " **Nauk klavno živino in meso ogledovati.** Cena 20 kr.
 Gustav Pire: **Mlekarstvo.** Cena 10 kr.
 L. Porenta: **Novi kranjski panj po Dzierzonovi osnovi.** Cena 10 kr.
 Adolf Trientl: **Stelja in gnoj.** Cena 10 kr.
 W. Schleicher: **Zivali kmetijstvu in gozdarstvu koristne.** Cena 10 kr.
 M. Rant: **Opis najnavadnejih, sadjereji škodljivih mrčesov.** Cena 10 kr.
 Dr. Simon Strupl: **Zininozdravništvo.** Cena 1 gld. 80 kr.

Naročene knjige pošilja kmetijska družba po poštne povzetji, kedor pa denar naprej pošlje doda naj tudi znesek za pošto.

Vabilo na naročbo na vinarski list:

„Die Weinlaube“,

Zeitschrift für Weinbau und Kellerwirtschaft.

Jeden Sonntag 12 Seiten stark, in Grossoktavformat auf starkem Papier. Dazu gratis: Jeden 1. und 3. Sonntag „Auf dem Lande“, Zeitschrift für Land- und Hauswirthschaft, Obst- und Gartenbau, in demselben Format, 8 Seiten stark.

Herausgegeben von **A. W. Freiherrn von Babo**, Director der k. k. önolog. und pomolog. Lehranstalt in Klosterneuburg, unter Mitwirkung von **Ed. Mach**, Director der landwirthschaftl. Landeslehranstalt und Versuchsstation in S. Michele a. E.

Redigirt von Dr. **Leopold Welgert.** (22—6)

Die „Weinlaube“ erscheint in Klosterneuburg seit dem Jahre 1869. Ihre grosse Verbreitung und ihre allgemein anerkannte Bedeutung als **hervorragendstes Fachblatt** verdankt sie in erster Linie dem Bestreben, dem Leser **Alles zu bieten**, was auf dem Gebiete der **Weinproduction** im weitesten Sinne des Wortes von Interesse ist.

Abonementspreis: Für die „Weinlaube“, und „Auf dem Lande“ pro Vierteljahr für Oesterreich-Ungarn fl. 1.50.

Štiri bike

izvirnega muricidolskega plemena

nakupljene z državno podporo prodajal bode podpisani odbor

v ponedeljek 31. oktobra t. l. dopoldne ob 10. uri na Oblakovem dvorišu v Litiji.

Biki se bodo prodajali potom dražbe pod sledečimi pogoji:

1. Goved se postavi na dražbo za polovico cene, ki je družba zanjo dala in se onemu odda, ki največ zanjo ponudi. (78—2)

2. Kdor goved kupi, jo mora precej plačati.

3. Kupec se zaveže z zaveznim listom, da vzeme goved v varstvo svojo. Podpisani odbor v nobeni zadevi dober ne stoji, zato naj pa vsak, ki misli kakega bika kupiti, žival se pred dražbo dobro pregleda.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Prodaja gozdnih sadik.

Sto tisoč prav lepih 2, 3 in 4 leta starih macesnov, smrek in črnih borovcev je iz lastne drevesnice za prodati. Cena od prejšnjih let je zdatno znižana, toraj prijatelji pogozdovanja, ne zamudite zlatega jesenskega čaša. Sadike dobiste pri (76—2)

Andreju Rovanu na Colu nad Vipavo.

„AZIENDA“,

avstro-ogerska družba za zavarovanje življenja in rent.

avstro-ogerska družba za zavarovanje proti elementarnim škodam in nezgodam.

Ravnateljstvo:

na DUNAJI, I., Wipplingerstrasse šte. 43.

Družba zavaruje

človeško življenje v vseh navadnih kombinacijah;

Zavarovanje za slučaj smrti, zavarovani znesek se izplača takoj po smrti zavarovanca njegovim ostalim, oziroma drugim obmišljencem;

Zavarovanje za doživetje preskrbovanje v starosti in otročje dote, zavarovani znesek se izplača zavarovancu samemu, ko doseže neko določeno starost;

Zavarovanje dosmrtnega dohodka udovskih pokojnin in dohodkov za odgojo po najnižjih premijah in z jako kulantnimi pogoji, zlasti onim, da se policam ne more ugovarjati.

a) proti škodam, ktere napravijo **požar** ali **strela**, parne ali plinove eksplozije, ali se narede z gašenjem, podiranjem in izpraznenjem pri stanovanjih in gospodarskih poslopih, tovarnah strojih, mobiljah in vsakovrstnih opravah zaloga blaga, živini gospodarskem orodji in zaloga;

b) proti škodam, ktere napravi **ogenj** ali strela ob žetvi in košnji na poljskih ali travniških pridelkih v gumnih in stogih;

c) proti škodam, ki je napravi **toča** na poljskih pridelkih;

d) proti nevarnostim **prevažanja blaga** po vodi in po suhem;

Zavarovanje proti telesnim nezgodam se še ni pričelo, a se bode pravočasno naznanilo p. n. občinstvu, kakor se prične.

Zastopstva družbe.

V **Budimpešti**, Wienergasse 3 in Schiffgasse 2; v **Gradci**, Albrechtsgasse 3; v **Inomostu**, Bahnstrasse, Hôtel „Goldenes Schiff“; v **Lvovu**, Marijin trg 9, nova; v **Pragi**, Vaclava trg 54; v **Trstu**, Via St. Nicolo 4, na **Dunaji**, I., Hohenstauffengasse 10.

V vseh mestih in večjih krajih avstro-ogerske monarhije nahajajo se glavne in krajne agenture, ki radi dajo pojasnila in dajo ponudbene pôle ter prospekte zastonj in vsprejemajo zavarovanja.

Glavni zastop v Ljubljani, Šelenburgove ulice šte. 3, pri JOSIPU PROSENC-u.

(4—10)

BRATA EBERL

v Ljubljani

za frančiškansko cerkvijo v hiši g. Ivan Vilharja
prodajata

oljnate barve, lake, firneže

kemične in prstene barve lastnega izdelka, čopiče ter vse v nje stroko spadajoče blago na debelo in drobno.

Posebno se priporočajo oljnate barve v kosi-tarskih (plehastih) posodah za trgovce in prodajalce, pri čemur opomnimo, da se naše barve ne smejo zamenjati z navadnimi kakor se sploh prodajajo, kajti od nas prodajane barve so kemično čiste in s pravim, z lanenega olja izdelanim firnižem ribane. (46—13)

Carbolineum Avenarius

iz tovarne za Carbolineum v Amstetten-u na Dolénjeavstrijskem.

AVENARIUS & SCHRANZHOFER.

Naročila je pošiljati na glavno zalogo: Avenarius & Schranzhofer in Wien, III. Hauptstrasse 84.

Carbolineum je najboljšo sredstvo proti trhlenobi in gnjilobi lesa ter zadobi les s **carbolineumam** namazan lepo kostanjevo barvo. Lesena (s šintelni krita) streha s carbolineumam namazana zadobi nevmejeno trpežnost, ravno tako lesene stavbe ter ograje in koli v vodi, v zemlji ali pa na zraku. Mazanje zamore vsak dninar izvršiti.

Steklenica 5 kilogramov težka stane s poštnino vred 1 gld. 80 kr. (14—8)

Tovarna za kostne pridelke in lim

Luckmann-a & Bamberg-a

v Ljubljani

priporoča svoja zeló vspešno učinkujoča

umetna gnojiva, kostne moke in superfosfate

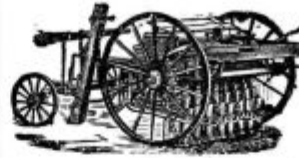
po najnižjih cenah.

Na zahtevanje se vpošlje cenilnik in prospekt.

(40—14)

Anton Reissenzahn

tovarna gospodarskih strojev in livarna železa
v Bubni pri Pragi.



Ta tovarna priporoča svoje prav cene izdelke, ter jamči za njih dobro sestavo in trpežnost. V zalogi ima: mnogovrstne pluge, brane, valjarje vsake sestave, stroje za sejat vseh sistemov, senene grablje za vpregati, stroje za košnjo žita in trave, mlatilne stroje na roko, na gepelj in na par. lokomobile, stroje za čiščenje žita, stroje za drobljenje in rezanje krme, sploh vse gospodarske stroje in oprave.

Cenike s podobami pošilja se na zahtevanje zastoj in poštne prosto. (10—17)

Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradci.

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izorno zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in prtilčnih; **sadnega drevja**, visokodebelnatega in prtilčnega ter piramide, spalirje, kordone in enoletne požlahnitve; **divjakov in podlag za prtilkovec**; **jagodnega sadja**; **lepotilnega drevja in grmovja, drevja** (16—17) **za drevorede itd.**

Razpošiljatev pravilno imenovanih **ceplivcev** vseh vrst sadja.

Cenike je dobiti zastoj in franko.

Vsem, kateri zidajo ali popravljajo kako poslopje, ali sploh potrebujejo železnino, naj bode priporočena zaloga železja in vseh v to stroko spadajoče stvari

Andr. Druškovič-a

(poprej *Jakoba Nekrepa*)

na Mestnem trgu št. 10.

kjer se dobivajo v velikem izboru in prav po nizki ceni okova za okna in vrata, štorje za štokodiranje, drat in cveki, vezi za zidovje, traverse in stare železniške šine za oboke, Portland in Roman cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi lepo in močno narejeni štedilni ognjišči in njih posamezni deli.

Posebno po nizki ceni dobivajo se stroji in orodja za poljedelstvo, kakor mlatilnice, same ali z vlačilnikom (Göpel), slamoreznice, čistilnice za žito (Trieur), brane in lepo in močno narejeni plugi. (66—7)